

ชื่อเรื่อง : ผลของการใช้กลยุทธ์ PIRAB กับการแก้ไขปัญหาอนามัยแม่และเด็กในเขตสุขภาพที่ 10
ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวนภัชชล รอดเที่ยง

ทิศทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในปัจจุบันนี้บุคลากรสุขภาพต้องปรับตัว จาก Provider เป็น Facilitators และจากเดิมที่เป็นการทำงาน “แบบ Work for people” อยู่ในโรงพยาบาล อดแน่นไปด้วยความรู้ในวิชาชีพ รอประชาชนเดินเข้ามาหา ค่อยๆ ขยับมาเป็น “แบบ Work to people” โดยเริ่มออกไปหาประชาชน อย่างไรก็ตามเป้าหมายสุดท้ายของงานส่งเสริมสุขภาพที่อยากไปให้ถึงคือประชาชนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้หรือมีความรอบรู้ด้านสุขภาพทั้งของประชาชนและสังคม เขตสุขภาพที่ 10 มีปัญหาสาธารณสุขสำคัญระดับเขตคือ มีมารดาเสียชีวิตและมีเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุดในประเทศ เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีความสอดคล้องกับ “หลักการ Work to people” และปรับบทบาทของบุคลากรสุขภาพเป็น Facilitators ^{(1) (2)} กลุ่มพัฒนาอนามัยแม่และเด็ก จึงได้นำกลยุทธ์ PIRAB มาใช้ในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาการเด็กล่าช้าของเขตสุขภาพที่ 10 โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์ PIRAB ในการแก้ไขปัญหาอนามัยแม่และเด็ก ในเขตสุขภาพที่ 10

วิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาช่องว่างการดำเนินงานที่ผ่านมา (Gap Analysis) จากนั้นใช้ยุทธศาสตร์ PIRAB เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน ประกอบด้วย Partner and Build alliance (สร้างภาคี เครือข่าย) Invest (ลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างและระบบงาน) Regulate and legislate (พัฒนากระบวนการกำหนดนโยบายและกฎหมายด้านสุขภาพ) Advocacy (สร้างความตระหนักรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ) และ Build capacity (พัฒนาสมรรถนะบุคลากร)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ส่วนขาดการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็ก พบว่า 1)บุคลากรขาดความรู้เข้าใจในการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม หรือ แบบบูรณาการ และขาดความเชี่ยวชาญ 2)ระบบงบประมาณขาดความคล่องตัว 3) การดำเนินงานขาดการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงสาธารณสุขและภาคเอกชน และ 4)ระบบการประเมินผลงานทุกระดับไม่ชัดเจน หลังจากวิเคราะห์ช่องว่างของการดำเนินงานที่ใช้ยุทธศาสตร์ PIRAB ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ได้ตั้งนี้ P = Partner and Build alliance มีการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กร่วมกับ 4 กระทรวงหลัก (กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) โดยเขตสุขภาพที่ 10 ได้มีการทำบันทึกข้อตกลง 4 กระทรวงหลัก เรื่อง “การพัฒนาเด็กไทยไอคิวดี เต็มที่เต็มใจ เริ่มต้นที่ครอบครัวคุณภาพ” เขตสุขภาพที่ 10 I = (Invest) ได้สรรหาแหล่งทุนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยได้รับสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจากงบบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เป็นปัญหาพื้นที่ระดับเขต/จังหวัด (P&P Area based) จำนวน 15,862,456 บาท ในการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กในพื้นที่ตามโครงการจัดบริการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กไทย ยุค 4.0 เขตสุขภาพที่ 10 ประจำปีงบประมาณ 2560 R= (Regulate and legislate) มีการบูรณาการการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กระหว่าง MCH Board และ Service Plan โดยสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching) ในระดับเขต ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ในการนิเทศติดตาม การดำเนินงาน เยี่ยมเสริมพลังการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง A= (Advocacy) ส่งเสริมการสื่อสารสาธารณะและสร้างกระแสสังคมในเรื่องพ่อแม่คุณภาพ (โครงการหญิงไทยแกร่ง) จากการจัดพิธีลงนาม (MOU) ภาคีเครือข่ายและการจัด Kick off โครงการ Smart kids เขตสุขภาพที่ 10 ในทุกจังหวัดพร้อมกันทั้งเขต B=(Build capacity) พัฒนาศักยภาพบุคลากรในพื้นที่ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอนามัยแม่และเด็ก ผลจากการดำเนินงานตามกลยุทธ์ PIRAB ดังกล่าวพบว่า การดำเนินงาน

ตามตัวชี้วัดมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ประกอบด้วย อัตราส่วนการตายของมารดาเท่ากับ 17.2:100,000 การเกิดมีชีพในปี 2559 และลดลงเหลือ 13.03 ต่อแสนการเกิดมีชีพ ในปี 2560 และผลการสำรวจพัฒนาการ โดยใช้ DENVER II พบพัฒนาสมวัย ร้อยละ 56.6 (ในปี 2557) เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 74.0 (ในปี 2560)

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานโดยใช้กลยุทธ์ PIRAB เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงาน ช่วยให้การดำเนินงานมีความครอบคลุมและมองรอบด้านมากขึ้น นอกจากนี้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ นักสาธารณสุข ต้อง Advocate ให้ผู้เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายมาร่วมทำงาน และเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลในระยะยาว ควรกำหนดเป็นนโยบายการขับเคลื่อนงานในระดับเขตสุขภาพ รวมไปถึงมีการถ่ายระดับลงสู่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล อย่างเป็นรูปธรรม และมีการติดตามประเมินผลในแต่ละระดับอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. **ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความпенเลิศ P&P EXCELLENCE FORUM 2017.** (เอกสารดาวน์โหลด) http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/PPExcellenceForum2017.pdf
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2559) **รวมพลังเปลี่ยนกรมอนามัย DOH 4.0 องค์กรคุณภาพ คู่คุณธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 1 พิมพ์ที่ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

กรมอนามัย

ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี